

ми „атеїсти” та „націоналісти”, як вони представляли протилежну сторону перед Французами, послуговувалися лиш дійсними фактами, річевими аргументами та доказами.

Тут треба пригадати, що по мимо того, що так єпископ Будка, як і його попи та орган цілий час вперто обороняли єпископську інкорпорацію й кричали, що „націоналісти” критикують її лиш тому, що шукають причини, до побороювання греко-католицької церкви, то сам греко-католицький євзд, який відбувся весною 1923 р. остро критикував сю інкорпорацію й домагався від єп. Будки, аби замінив її другою, для людей більше корисною. Розуміється, що домагання греко-католицького євзду остали до сьогодні голосом вопіючого в пустині.

А тепер щодо самого ходу й розвою боротьби між обома сторонами та наступних подій, які запали в життя української-канадійської еміграції.

(Дальше буде).

ХТО БУЛИ ПРОРОКИ.

Пересічний чоловік розуміє, що пророки були свого роду віщуни, ворожбити, які знали і передсказували будучі події. Такими ж подіями було передсказання не тільки приходу Христа, — але й інші випадки, як війни, страшні нещастя та другі того рода річи. І в поняттю багатьох пророки важні й інтересні лише тим одним, що були свого роду ворожбитами. Тимчасом же значіння пророків не в їх ворожбитстві, а в чім другім.

Пророк зветься по грецьки „профетес”, а по гебрейськи (чи єврейськи) „набі” або „набігі” і значить: бесідник, речник, який говорить за другого, або від імені другого. Отже пророками уважали людей, що говорять від імені Бога.

Для більшости людей ворожбитство — се найінтересніша річ, найвища мудрість, гідна найбільшого подвигу штука. Непевне, невідоме, загадочне, таємне, інтересує навіть чоловіка свідомого. В людській природі лежить бажання шукати способів для відкриття невідомого.

Не диво, що Біблію в старині Жиди уважали наскрізь таємничою книгою і з кожного слова або навіть букви, з кожного речення, числа чи випадку старалися виснувати якусь незвичайну відгадку. Така спекулятивна філософія звалася в них „кабала”.

Пізніше і християне зачали дошукуватися в Старім Завіті передсказань і подій для християнського світа, а ще далі зачали вони дошукуватися пророчих передсказань і в Новім Завіті.

Такі дошукування не перевелися і досі. Нині маємо людей, що звязують вискази старозавітних пророків з нинішніми подіями, або ворожать з них події, які мають в будучности наступити. Досить згадати нинішню науку руселісти, оперту на біблійних висловах, про те, що 1914, то 1915, то 1925 року зайдуть на світі великі зміни, за якими прийде божє царство на землю, воскреснуть старозавітні патріярхи — Авраам, Ісаак, Яков і т. п.

В самій річи дійсне значіння пророків не в передсказуванню будучности, але в тій релігійно-моральній науці, яку вони голосили. Пророки, се головно проповідники праведного життя — знавці духової правди, проповідники релігії.

Книги пророків — се в першій мірі збір проповідей, від повідних до потреб часу. Коли настулав моральний занепад в життя жидівського народу, а через те занепадала сила життя загалом, тоді з’являвся пророк, що в ім’я Бога голосив моральну правду, показував людям їх гріхи, показував причини нещастя і закликав до праведного життя. А щоб легше досягнути цілі, він рисував в проповідях як найяскравіше образи релігійного занепаду, показував страшними примірами наслідки грішного життя з одного боку, а з другого приводив перед очі величаві образи щастя, поваги і могутности жидівського народу в той час, коли Жиди зачнуть наново виконувати строга закон Божий.

Пророки були патріотами жидівського народу. Його щастя було одинокою справою їх клопоту і вони добирали всіх способів, щоби відвести його від життя грішного і негрозумного і привернути до життя праведного. З одного боку грозили вони Божим гнівом, а з другого передсказували величаву будучність, щоби так викликати в людей шире бажання працювати і посвячуватися для такої будучности.

Тодішній стан, тодішні відносини були тим ґрунтом, на яким виростала постать пророка. Пророк прозорим своїм умом вникав в стан сучасного йому життя, важив його на вазі морали і старався зарадити його недостаткам. Він лічив життя, він клав основи для будучого щасливішого життя свого народу. Щоби отже розуміти пророків, то треба найперше зрозуміти ті відносини, які переживав жидівський нарід в часі життя кожного пророка.

Але хоч наука пророків мала на цілі в першій мірі добре народу жидівського, то їх релігійно-моральну науку може кожний чоловік і кожний нарід в кождім часі приложити і до себе — і в тім власне їх дійсне значіння. Їх наукою може користуватись кожний нарід якраз тому, що Божий закон і моральні правди та закони обов’язують однаково кожного живого чоловіка і кожний народ на землі. Що є злом для Жидів, те є злом для кожного другого народу, а таксамо і добро. Гріх є всюди гріхом, незгода всюди однаково руйнує, а праведність життя, ошадність, працюватість, почуття своєї і народної гідности всюди приносить силу і добро.

Щож до передсказувань випадків, так нині означувати точно ці випадки дуже тяжко. Пророк не казав ясно, що якраз в тім і в тім році, в тім і в тім краю станеться таке і таке, але говорив невиразно, загально. Він казав: нинішній стан знаєте, але прийде час, що появиться великий провідник, що настануть такі а такі часи, будуть такі події і т. п., через те з неозначеного тяжко означене і точне виводити. Такі загальні передсказання можна звязувати з кожним подібним випадком, як ксму здається більше правдоподібним. Суперечки самих тих, що силувалися при помочи пророцтв відкривати будучі події, показують, що Бог не хотів відкрити чоловікові того, що для його життя не потрібне.

ЗНАЧІННЯ СИМВОЛІВ І ЦЕРЕМОНІЙ.

Символи — се річи і знаки, які пригадують нам нині важніші річи. Так хрест є символом християнства; державний прапор є знаком державности.

А церемонії — се звичайні обряди, які люди виконують в святочних і взагалі поважних хвилях і які в великій мірі є також символами.

Символи і церемонії в релігії, се тіло, в яких релігійний дух проживає.

Жиди, що мають найстарші релігійні Символи і Церемонії і тисячами літ досліджували їх значіння, говорять ось що про їх значіння.

— Відомо вам, що в Єгипті вода Нілю виступаючи з берегів, заступає дощ. Крім того люди покопали канали, якими розпроваджують воду в віддалені сторони для орошення поля.

— Зрозуміло отже, що вода Нілю без тих каналів була би для поля безкорисною. Подібно справа мається з Торою*) і Міцвотом**). Тора, се могуча ріка, що від старинних віків пливе через життя жидівського народу.

— Однакж вона не принесла би користи, не витворила би духового поступу, ні морального піднесення, колиб не було Міцвоту, що розпроваджує сю божеську воду до домів, до сердець і до розуму кожного члена народу, звязуючи всі відтинки і чинности практичного життя з духовними правдами релігії.

— Є се найбільшою помилкою, опертою на повнім нерозумінню людської природи, казати, що чоловік може жити в світі самих думок і може обійтись без Символів, які дають думкам тревалу і видиму форму. Міцвот де власне драбиною, що вяже небо з землею.

— Тефілін***) між иншим містить в собі заповідь: „Ти повинен любити Господа Бога твого цілим серцем, цілою душею і цілою можливістю” — і його кладеться на чоло, як місце думки, а також на руку — інструмент ділання, проти серця, як місце почуття. Се робиться на те, щоби пригадувати, що всі наші думки, почування і вчинки мусять годитися з волею Бога.

Сей звичай виконуваний щоденно більше причинився до заховання і поширення морали нашого народу, ніж всі вчені книжки про етику****), написані нашими релігійними філософами.

(М. Юнг).

*) Тора, або Тойра — жидівський релігійний закон.

**) Міцвот (число одинокі — Міцва) — релігійні обряди і церемонії, або закон про обряди.

***) Тефілін — скринька, яку Жиди для молитви прикріплюють на чоло і на ліву руку.

****) Етика — наука про мораль.

ЧИ ДУМАЛИ ВИ ПРО СЕ.

Чи думали ви коли про те, що ні одна жінщина не стала на світі ні троха лучшою від того, що мала брилянти? Тимчасом же кілька жінщин стало безвартними, зпсутими і нещасними через те, що хотіли мати брилянти!

Або чи став хоч оден муштина лучшим від того, що мав скрині повні золота? Але хто змірить все зло, зроблене для того, щоби скрині золотом наповнити!

(Дж. Роскін).